

HAJNÁ CZKY TAMÁS

RIPORTKÖNYV A CIGÁNYGYILKOSSÁGOK PERÉRŐL

(Vágvölgyi B. András: Arcvonal keleten.
Történetek a romagyilkosságokról. Budapest,
2016, Konkrét Könyvek, 407 oldal)

Vágvölgyi B. András az oknyomozó újságírás híveként az Arcvonal keleten című riportkötetében fáradhatatlanul tudósít a 2008-2009-es cigányok ellen elkövetett sorozatgyilkosság sokéves peréről. Annak tudatában kezdett bele könyvébe, hogy „nagy perről” az „évszázad peréről” számol be, mely vetekszik majd a tiszaszlári vérvád körüli forrongással. A bűntény egyediségéhez az is hozzájárult, hogy az 1946-os miskolci és kunmadarasi pogromok óta halálos áldozatot követelő rasszista indíttatású bűncselekmény nem fordult elő Magyarországon. A szerzőnek – mire kötete végére ért – csalódnia kellett: szinte teljes közöny övezte a tárgyalást és az ítélethozatalt egyaránt.

Mindenekelőtt fontos megemlíteni, hogy a riportkötetből némi rálátást szerezhethetünk az elkövetők kilétére, akiket a szerző nem győzött különböző jelzőkkel felruházni, melyek olykor a téma komolyságának éléből is levettek, már-már azt az érzést keltve az olvasóban, hogy nem is egy cigányok ellen elkövetett sorozatgyilkosság perének tudósítását lapozgatja, hanem valami egészen szórakoztató krimi-komédia hasábjaira tévedt. Az elsőrendű vádlott Kiss Árpád egyszer „személyiségzavaros kerékpárműszerészként” ül a vádlottak padján, máskor meg egy „távolságtartó brit arisztokrata spleenjével” réved a tárgyalóterem mozdulatlan horizontjába, vagy egyszerűen csak „multikultis, fűszívó hippiként” táncol elő, mikor a múltja kerül terítékre. Kiss végzettségét tekintve hangtechnikus és

dzsesszdobos, fénykorában a Tankcsapda előzenekaraként színpadra lépő Replika együttesben játszott, egyébiránt az APEH kötelékében is ténykedett, illetve Izraelben is megvetette a lábát három évre, mint felszolgáló. A másodrendű vádlott

Kiss István – Kiss Árpád testvére –, akit Vágvölgyi csak „kistesóként” emleget, ennél komolyabb figyelmet nem is kap riportkötetének hasábjain, mivel nem ő volt a sorozatgyilkosság szellemi atyja. A harmadrendű vádlott Pető Zsolt. Őt rendre „kamionosbajszú pitbullidomárként” emlegeti a szerző, mivel olyan bajsza van, mint „Lemmynek a Motörheadből, csak a hajdúsági pásztorhagyományok értelmében hosszabbra eresztette”. Pető végzettségét tekintve cukrász, szabadidejében pedig harci kutyák tenyésztésével foglalatoskodott. A negyedrendű vádlott Csontos István, szakmáját tekintve keramikus és hidegburkoló, szerződéses katonaként megjárta a koszovói háborút és a Katonai Biztonsági Hivatal informátoraként is dolgozott. Mindemellett egy debreceni szórakozóhely kidobóembereként is vigyázott a rendre a fentebb említett vádlottakkal egyetemben, ahol a koronatanú állítása szerint olyan esetekben vetették őt be, amikor sok cigány jött a diszkóba mert ő „türelmesebb” volt velük. Így állt össze a több ember lemészárlásáért, megnyomorításért felelős különítmény, ami többek között a „diszkókommandó”, a „halálkommandó” és a „cigánygyilkos kommandó” elnevezést kapta a riportkötet lapjain. Egyúttal fontos megjegyezni, hogy a szerző a jelzők, minősítések osztogatásával nem maradt el a cigány származású személyek esetében sem. Az egyik tanúval kapcsolatban, akinek a lányát megölték a vádlottak, például a következőket jegyezte meg: „Balogh Istvánné tanú úgy néz ki, mint a Winettou Nsó Csi, ha lett volna ideje megöregedni, és nem akasztja meg e folyamatot a gaz Santer.” (123.) Vagy az ítélethirdetésre megjelent tömeggel kapcsolatban „kairói szín a törvényszék előtt” címfelütéssel az alábbiakat jegyezte meg: „A bíróság előtti kis Tahrír tere roma jogvédők jöttek. Setét Jenőnek az egykori bulvárceleb Terry Blackkel megerősített csapata az első szünetben a törvényszék lépcsőjének tövében szlogeneket skandált.” (207.)

Komolyra fordítva a szót, Vágvölgyi B. András riportkötete által mélyreható betekintést nyerhetünk a sorozatgyilkosság kulisszái mögé, melyhez számos – eddig a nyilvánosság elől még megbúvó – adalékkal szolgál könyvének hasábjain. Továbbá a nyomozás és a per menetébe, illetve rejtelmeibe is elkalauzolja az olvasót, melyből nem hiányozhatott a nemzetközi kitekintés, ahogy a társadalom- és a politikai elit kritikája sem. Vagyis a szerző több száz oldalas kötete szándékai szerint nem csak Nagy Tiborné Illés Éva (†2008), Nagy József (†2008) Csorba Róbert (†2009), ifj. Csorba Róbert (†2009), Kóka Jenő (†2009), Balogh Mária (†2009) meggyilkolásáról és az elkövetők felelősségre vonásáról szól, hanem Magyarországról.

A sorozatgyilkossággal kapcsolatban olyan részleteket lehet megtudni a kötetből, mint például a fegyverek típusai vagy beszerzésük módja. Az elkövetők már 2008 márciusában megtették az első lépéseket a gyilkosságok elkövetéséhez. Azok után, hogy alvilági kapcsolataiktól meghiúsultak a fegyverszerzési kísérleteik, az elkövetők figyelme egy besenyőszögi vadász hirdetésén akadt meg, melyben eladásra kínált egy Franchi M610 VSL gyártmányú öntöltős sörétes vadászpuskát. Rövidesen potenciális vásárlókként érdeklődtek a vadásznál, aki jóhiszeműen telefonon biztosította őket, hogy a lőfegyver még nem kelt el. Az eladót néhány

órával később felkeresték a házában, pontosabban éjjel, símaszkban betörték az otthonába és megkötözték a családjával együtt, majd valamennyi fegyverét eltulajdonították. Így birtokukba jutott a fentebb említett lőfegyveren túl egy távcsőves, golyós Mauser vadászpuska, valamint egy Fabarm sörétes fegyver is. Továbbá beszereztek még egy 9 mm-es Parabellumot, illetve felszerelkeztek Molotov-koktélokkal, melyeknek benzin-gázolaj keverékét maguk kísérletezték ki és palackozták boros vagy pálinkásüvegekbe, gondosan ellátva a megfelelő szövetdarabbal.

Azonban Vágvölgyi B. András szerint a sorozatgyilkosság korántsem ekkor kezdődött el. Az indíték (a rasszizmus) már régóta ott volt a levegőben, melyet nemcsak az elkövetők, hanem sokan mások is magukba szívtak az elmúlt évtizedekben. Ebből kifolyólag nemcsak a vádlottakat állítja pellengérré a szerző és a napról-napra figyelemmel kísért pert teszi közszemlére, hanem egyúttal a magyarországi szélsőjobboldali gondolkodást és megnyilvánulásokat is kárhóztatja: *„Űl négy férfi a vádlottak padján, de ül ott más is. Az a rendszerváltás alatt és után újjáéledt szélsőjobboldaliság is ott ül a BV monumentális kommandósai között, amelyiktől huszoneve nem szeret elhatárolódni a „civilizált” jobbközép. Ez a jobboldaliság eleinte nem jutott el az erőszakig. A szavak vannak előbb, aztán a tettek.”* (92.) Néhány oldallal később szinte már az egész országot a bíró elé idézte volna, pontosabban a bíróság elé, mert kötetében számtalanszor kikelt amiatt, hogy a bíró kerüli a politikát, hogy nem képes sokkalta nagyobb hangsúlyt helyezni az indítékra: a rasszizmusra. *„Miért általánosan elfogadott a cigányellenes gyűlölet Magyarországon? Mennyire hibája ez bizonyos cigányoknak, a cigányság politikai elitjének, és mennyiben a többségi társadalom illetve a többségi politikai elit sara? [...] Ez a per teszt, lakmuspapír: a jogállamiság időszerű állapota mellett a mai magyar közéleti gondolkodás lényegi elemeire világhat rá – és pont ez az, mit mindenki (bíró, ügyész, a perrel foglalkozó sajtó és a közvélemény nagyobbik része is) el kíván hessegetni.”* (116-117.)

A bíró a per során nyíltan nem osztotta a szerző álláspontját, mindvégig a tárgyilagosságra és a nyomozás, illetve a helyszínelés során rögzített tényekre szorított, mely időnként nehézségekbe ütközött, mint például a tatárszentgyörgyi gyilkosság esetében, mikor is a tetthelyre érkező rendőrök összejárást, illetve levizelték a hóban tanúskodó nyomokat, nem messze a vérbe fagyott áldozatoktól. Olykor a legapróbb részletek firtatása is a napirend részét képezte, melyre kiváló esetül szolgál egy golyó sorsának, pontos becsapódásának a meghatározása. Ugyanis a sértett először azt mondta, hogy egy zokniban találta a szekrényben, majd egy cipőben szintén a szekrényben. Ekkor kiigazítást kértek tőle, melynek eredőjeként egy köztes olvasat született, mégpedig az, hogy a golyó a zokniban volt, a zokni pedig a cipőben. Azonban az imént említett eljárás megnyilvánult abban is, hogy százhatvan tanút gondosan kihallgattak, illetve harminc szakértő – orvosi, tűzvédelmi ballisztikai, hemogenetikai – véleményét is kikérték. Emiatt olyan oldalak is kerültek a riportkötetbe, melyet az ember legszívesebben gyorsan átlapozott volna: *„A nyakán lévő külsérelmi nyomok folytatásaként felfelé irányuló löcsatornák alakultak ki, az állkapocs, a kemény szájpád és a felső állcson-*

tok többszörösen darabokra törtek, a jobb oldali középső koponyagödörben létrejött löcsatorna a jobb agyféltekei falilebenyben végződött, az agy állománya roncsolódott, agyvizenyő, lágyagyhártya alatti vérzés alakult ki.” (108.) A sokéves megalapozott tárgyalássorozat eredményeként az első-, a másod- és a harmadrendű vádlottat tényleges életfogytiglanra ítélték, míg a negyedrendű vádlott tizenhárom év börtönbüntetést kapott.

A per azonban érdemi visszhangot sem a sajtóban, sem a szélesebb nyilvánosságban nem váltott ki, katarziszról, megtisztulásról szó sem volt. A szerző számtalanszor lemondóan tudósított a média közönyéről, melyről a bíró is lesújtóan nyilatkozott egy vele készített interjúban, neheztelő értetlenségét fejezte ki amiatt, hogy az ügy társadalmi hatása elmaradt. Egyszer valóban úgy tűnt, hogy a bíróságot az egyik tárgyalási napon megrohamozzák az újságírók, a kamerák célkeresztjében fontoskodó riporterek, mely a szerző bizakodását is kiváltotta. Azonban szembesülnie kellett azzal a ténnyel, hogy nem a cigányok ellen elkövetett sorozatgyilkosság iránti érdeklődés lángolt fel hirtelen hamvaiból, hanem Stohl András ittas gázolásának ítélethirdetése jelentette a hívó szót.